* S B - 0 0 1 8 / 4 5 0 0 *

SB-0018

First Year B. A. Examination

March / April – 2011

Sanskrit : Paper - I

(१) दशकुमारचरितम् – षष्ठः उच्छ्वासः – दण्डिन्

(२) रामायणे – अयोध्याकाण्डः (સર્ગ-૭ થી ૧૨) वाल्मीकि।

(३) સંસ્કૃતમાંથી અનુવાદ (४) सुबन्त–शब्दरूप

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના / Instruction :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.
Name of the Examination :
☛ **F. Y. B. A.**
Name of the Subject :
☛ **Sanskrit : Paper - 1**
☛ Subject Code No. : **0 0 1 8** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **Nil**

Seat No. : ☐☐☐☐☐☐

Student's Signature

१ (અ) કોઈ પણ **બે**નો અનુવાદ કરો : ૮

1 (a) Translate any **two** : 8

(१) सोऽप्याचचक्षे – देव ! सोऽहमपि सुहृत्साधारणभ्रमणकारणः सुह्मषु दामलिप्ताह्वयभ्य नगरस्य बाहयोद्याने महान्तमुत्सवसमाजमालोकयम्। तत्र क्वचिदतिमुक्तकलतामण्डपे कमपि वीणावादेनात्मानं विनोद यन्त मुत्कण्ठितं युवानमद्राक्षम्। अप्राक्षं च 'भद्र ! को नामायमुत्सवः, किमर्थं वा समारब्धः केन वा निमित्तेनोत्सवमनादृत्यैकान्ते भवानुत्कण्ठित इव परिवादिनीद्वितीयस्तिष्ठति ? इति।'

(२) महति रत्नरङ्गपीठे स्थितां प्रथमं ताम्रोष्ठीमपश्यम्। अतिष्ठच्च सा सद्य एव मम हृदये। न मयाऽन्येन वाऽन्तराले दृष्टा। चित्रीयाविष्ठचित्तश्चाचिन्तयम् – 'किमियं लक्ष्मीः ?, नहि नहि। तस्याः किल हस्ते विन्यरतं कमलम्, अस्यास्तु हस्त एव कमलम्। भुक्तपूर्वा च सा पुरातनेन पुंसा पूर्वराजैश्च, अस्याः पुनरनवद्यभयातयामं च यौवनम्।'

(३) निर्भयेन च मया सोऽभ्यधीयत – 'सौम्य ! सोऽहमस्मि द्विजन्मा। शत्रुहस्तादर्णवम्, अर्णवाद्यवननावम्, यवननावश्चित्रग्रावाणमेनं पर्वतप्रवरं गतः यदृच्छयास्मिन्सरसि विश्रान्तः। भद्रं तव' इति। सोऽब्रूत–'न चेद्ब्रवीषि प्रश्नानश्नामि त्वाम्' इति। मयोक्तम् – 'पृच्छा तावद् भवतु' इति अथावयोरे कयाऽऽर्ययासीत्संलापः– 'किं क्रूरं स्त्रीहृदयं किं गृहिणः प्रियहिताय दारगुणाः। कः कामः संकल्पः, किं दुष्करसाधनं प्रज्ञा॥'

(४) अस्ति सौराष्ट्रेषु वलभी नाम नगरी। तस्यां गृहगुप्तनाम्नो गुह्यकेन्द्र तुल्यविभवस्य नाविकपतेर्दुहितारत्नवती नाम। तां किल मधुमत्याः समुपागम्य बलभद्रो नाम सार्थवाहपुत्रः पर्यणैषीत्। तयापि नववध्वा रहसि रभसविघ्नितसुरतसुखो झटिति द्वेषमल्पेतरं बबन्ध। न तां पुनर्द्रष्टुभिष्टवान्। तद्गृहागमनमपि सुहृद्वाक्यशतातिवर्ती लज्जया परिजहार। तां च दुर्भगां तदाप्रभृत्येष 'नेयं रत्नवती, निम्बवती चेयम्' इति स्वजनः परजनश्च परिबभूव।

(બ) ગમે તે **બે** સસંદર્ભ સમજાવો : ૬

(b) Explain any **two** with reference to the context : **6**

(१) सैषा मे प्राणसमा, यद्विरहो दहन इव दहति माम्।

(२) तद्ब्रवीमि–स्त्रीहृदयं क्रूरम् इति।

(३) नास्त्यदाराणामननुगुणदाराणां वा सुखं नाम।

(४) सेयमाकृतिर्न व्यभिचरति शीलम्।

૨ દશકુમારચરિતનાં છઠ્ઠા ઉચ્છ્વાસનાં ચરિત્ર નાયકનું પાત્રાલેખન કરો. ૧૧

2 Give a character sketch of the hero of the sixth 'उच्छ्वास of दशकुमारचरितम्'. **11**

અથવા / OR

૨ સંક્ષિપ્ત નોંધ લખો : ૧૧

2 Write short notes : **11**

(१) गोमिनीवृत्तांतः।

(२) कन्दुकनृत्यवर्णनम्।

૩ કોઈ પણ **ત્રણ**ની સાનુવાદ સમજૂતી આપો : ૧૫

3 Explain any **three** of following with translation : **15**

(१) रामे वा भरते वाहं विशेषं नोपलक्षये।

तस्मात्तुष्टास्मि यद्राजा रामं राज्येऽभिषेक्ष्यति॥

(२) तस्माद्राजगृहादेव वनं गच्छतु ते सुतः।

एतद्धि रोचते मह्यं भृशं चापि हितं तव॥

(३) गतोदके सेतुबन्धो न कल्याणि विधीयते।

उत्तिष्ठ कुरु कल्याणं राजानमनुदर्शय॥

(४) तिष्ठेल्लोको विना सूर्यं सस्यं वा सलिलं विना।

न तु रामं विना देहे तिष्ठेत्तु मम जीवितम्॥

(५) तथा ह्यलर्कस्तेजस्वी ब्राह्मणे वेदपारगे।

याचमाने स्वके नेत्रे उद्धृत्याविमना ददौ॥

૪ રામાયણના સાહિત્ય પ્રકાર વિશે ચર્ચા કરો. ૧૦

4 Discuss the literary form of Ramayan. 10

અથવા / OR

૪ વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૧૦

4 Write critical notes : 10

(૧) મંથરા - કૈકેયી સંવાદ

(1) Dialogue between Kaikai and Manthara

(૨) રામાયણના કર્તા વાલ્મિકી

(2) Valmiki the author of 'Ramayana'

૫ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે**નો અનુવાદ કરો : ૧૦

5 (a) Translate any **two** of the following : 10

(१) अथ केचित् वानराः अग्निकणसदृशानि गुञ्जाफलानि अवचित्य अग्नेः इच्छया फुत्कुर्वन्तः समन्तादतिष्ठन्। तदा सूचीमुखनामा पक्षी तेषाम् तं वृथा आयासम् दृष्ट्वा–भोः सर्वे मूर्खाः यूयम्। एते अग्निकणाः न सन्ति। एतानि गुञ्जाफलानि। तत् किं वृथा श्रमेण। एतस्मात् शीतरक्षा न भविष्यति। तदन्विष्यताम् कश्चित् वातरहितः वनप्रदेशः गुहा वा।

(२) अस्ति कस्मिंश्चित् प्रदेशे महान् न्यग्रोधस्य पादपः। तत्र वायसदम्पती प्रतिवसति स्म। अथ तयोः प्रसवस्य काले वृक्षस्य विवरात् निष्क्रम्य कृष्णसर्पः सदैव तदपत्यानि भक्षयति स्म। ततः दुःखितौ तौ स्वप्रियसुहृदम् शृगालं गत्वा अकथयताम् – भद्र, एकः दुष्टः कृष्णसर्पः वृक्षस्य विवरात् निर्गत्य आवयोः बालकान् भक्षयति। तत् कथ्यताम् तत् रक्षणस्य कश्चित् उपाय।

(३) स च कर्पूरस्य सुगन्धेन आकृष्टः तं पथिकस्य वस्त्रम् विदार्य अभ्यन्तरे स्थिताम् कर्कटपुटिकाम् अभक्षयत्। सोऽपि कर्कटः तत्रैव स्थितः सर्पस्य प्राणान् अपाहरत्। ब्राह्मणोऽपि यावत्प्रबुद्धः पश्यति तावत् समीपे एव मृतः कृष्णसर्पः निजपार्श्वे तिष्ठति। तं दृष्ट्वा स व्यचिन्तयत्–कर्कटेन अयम् हतः इति। अतोऽहम् कथयामि – ''मार्गे द्वितीयः क्षेमकरः''।

(४) मार्गे त्रयः धूर्ताः सम्मुखा बभूवुः। ते च तादृशम् पीवरम् पशुम् अवलोक्य अकथयत् – अहो ! पश्यन्तु पशोः सौन्दर्यम्। यदि अयम् पशुः प्राप्नोति, चेत् वयम् धन्याः भविष्यामः। तदेनम् वञ्चयित्वा पशुमादाय गच्छामः। अथ तेषाम् एकतमः वेषस्य परिवर्तनम् कृत्वा संमुखः अभवत्, अवदत् च – भो ब्राह्मण किमेवम् जनविरुद्धम् कार्यम् करोषि? यदेनाम् अपवित्रम् सारमेयम् वहसि।

(બ) (૧) નામ અને સર્વનામનાં રૂપો ઓળખાવો : (ગમે તે **ત્રણ**) ૬

(b) (1) Identify the form of नाम and सर्वनाम : (any **three**) **6**

(१) सरोवरे

(२) कोटरात्

(३) अशिष्याय

(४) यूयम्

(५) तेषु

(६) एतानि

(૨) નામ અને સર્વનામનાં રૂપો આપો : (ગમે તે **બે**) ૪

(2) Give grammatical forms of नाम and सर्वनाम : (any **two**) 4

(१) वृक्ष् (પું.) ષષ્ઠી એકવચન

(1) Genetive case singular of वृक्ष्

(२) ग्रीष्म (પું.) તૃતીયા એકવચન

(2) Instrumental singular of ग्रीष्म

(३) अस्मद् પ્રથમા બહુવચન

(3) Nominative case plural of अस्मद्

(४) तद् (પુ.) ચતુર્થી એકવચન

(4) Dative singular of तद्